

שיחות הר"ן – אות עה1) שיחות הר"ן – אות עה

בענין התפלה, ספר רבנו ז"ל עמנו הרבה. והזהיר מאד להכריח את עצמו להתפלל בכונה גדולה, דהינו לקשר המחשבה אל הדבור בקשר אמיץ וחוץ, שיטה אנו היטב היטב וישמע מה שהוא מדבר בתפלה, וזה עקר תפלה בכונה [2].

ולא היה מצוה להתפלל עם כונות ממש עלפי כתבי האר"י ז"ל, אפלו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האר"י עלפי פקדו. ואמר שעקר שלמות התפלה הוא: ברוך אתה ה' וכו' וכו' כפשוטו [3-5]. וזה עקר כונת התפלה, שיכון פרוש המלות וישמע היטב מה שהוא אומר.

והיה מתלוץ מאד מאד מאותן האומרים שאין צריך להכריח עצמו לתפלה, והיה מזהיר מאד להתפלל בכחות, להכניס כל כחו באותיות התפלה.

ועל המחשבות זרות הבאים בתוך התפלה היה מצוה לבלי להשגיח עליהם כלל, רק יעשה את שלו ויתפלל כדרך ואל ישגיח כלל על שום בלבול. ואל יחזיר פניו ומחשבתו אליהם כלל (וכאשר מבאר מזה בספרים הנדפסים כבר).

גם אמר רבנו ז"ל: שאי אפשר להתפלל כל התפלה בכונה כראוי, רק כל אחד ואחד אינו מתפלל כי אם קצת מהתפלה בכונה, כנראה בחוש, שאחד אומר "קטרת" בכונה ואחד אומר "פסוקי דזמרה" בכונה וכו' וכיוצא בזה.

וראיתי בכתביו תורה על זה, אף לא זכיתי להעתיקה. וקצת מה שאני זוכר משם הוא שזה בחינת מה דאיתא בתקונים (תקון י"ח): דאית מארי דידין, ואית מארי דרגליו וכו'. זה בחינה הנ"ל, שכל אחד מתעורר וזוכה להתפלל בכונה חלק מהתפלה כפי בחינתו.

עלכן אל יפל לב אדם בראותו שזכה להתפלל קצת בכונה איזה חלק מהתפלה ופתאם נפסק ואינו יכול עוד להתפלל כראוי בשום אופן, כי זה מכרח כנ"ל. וישתדל להתפלל שאר התפלה בפשיטות גמור.

ואפלו אם לפעמים הוא מנגע עצמו ואינו יכול להתפלל כלל, אף על פניו אל יפל בדעתו מזה כלל, כי זה כלל גדול: שאסור לפל בדעתו בשום אופן, אפלו אם יעבר עליו מה, ואפלו אם אינו יכול להתפלל כלל. רק יכריח את עצמו על כל פנים לדבר דבורי התפלה בפשיטות גמור, כמו תינוק בבית הספר ממש. ויאמר כך כמה וכמה דבורים בפשיטות גמור. ועל פי הרב ז"ל ברחמי יתברך להתעורר מזה עד שיחזור ויתלהב לבו מאד ויתחיל פתאם להתפלל בהתעוררות. רק שלא יעמיד זאת לנסיון.

כי בודאי כל אחד ואחד כפי מה שיודע בנפשו פחיתותו, ראוי לו לדעת שהוא רחוק מאד מאד, מתפלה. כי תפלה גבוה מאד מאד. וגבוה יותר מלמוד התורה. ומהיכן יזכה לעבודה גבוה כזו! [6-7] על כן עליו לעשות את שלו, להתחיל דבורי התפלה בפשיטות גמור: אדון עולם אשר מלך וכו'. ויטה אנו מה שהוא אומר, ויצמצם את מחשבתו מאד שלא תתפזר מחשבתו לחוץ, רק שתהיה כל מחשבתו בתוך דבורי התפלה. ויתפלל כך כסדר בפשיטות גמור אפלו בלי התעוררות

וחיות והתלחבות, וילך כד בתפלתו כמה וכמה מלות או כמה דפין עד שבתוך כד יעזרו ה' ברחמי להתעוררות וכו' כנ"ל.

ואם לפעמים אינו זוכה בכל התפלה להתעוררות, מה לעשות? אם יזכה יוכל לדבר אחר-כך איזה קפיטל תהלים או בקשה ותחנה אחרת בכונה.

הכלל: שהאדם צריך להכריח עצמו בכל הזכות לכל הדברים שבקדשה, מאד, בפרט לתפלה. ואם אף-על-פי-כן אינו זוכה, אסור לו לפל בדעתו כלל. ויחזק את עצמו ויחיה את עצמו בכל מה דאפשר. (ויכבר מבאר מזה הרבה בספרים הנדפסים).

ויזהר מאד להתפלל בשמחה ולהרגיל עצמו שתהיה התפלה בנגון של שמחה. ויראה לשמח את עצמו קודם התפלה ולהחיות את עצמו בכל מה דאפשר. ולחפש למצא בעצמו איזה נקדה טובה כדי לזכות לשמחה שיוכל להתפלל בשמחה.

ויכבר מבאר מזה במאמר: "אזמרה לאלקי בעודי וכו'" (עין שם היטב "לקוטי מוהר"ן" רפ"ב). ויש בענין זה של תפלה הרבה הרבה לספר, אך אי אפשר לבאר בכתב כי אם קצת ראשי פרקים והמשפיל החפץ באמת יבין היטב את כל דברינו כי הם עצות נפלאות ונוראות אמתיות ותמימות.

גם עין היטב במאמר "תהומות יכסימו" מה שכתב שם על פסוק "צהר תעשה לתבה וכו'" בסימן ט' וביסמן קי"ב. והטה אזנך ושמע, ופקח עיניך וראה שם היטב באמת מה דאיתא שם מענין האמת, שעקר הוא האמת. שכשמתבלבלין את האדם בתפלתו ובעבודתו מאד מאד בכמה מיני בלבולים, העקר הוא האמת שיראה בתפלתו לדבר על-כל-פניו הדבור באמת בפשיטות באיזה מדרגה שהוא וכו' עין שם היטב. ועל-ידי-זה תזכה בנדאי לתפלה, אם תרגיל עצמך לקיים מה שצאמר שם באמת. גם הוא כלל גדול בכל עבודת ה' כמבאר שם עין שם.

גם שמעתי שאמר שכל התנועות שעושין בשעת התפלה בינדים וכיוצא, זה בחינת: וידוהי כתבין רזין וכו' הנאמר בתקונים.

2) ליקוטי הרי"ם – פרשת נח

<p>בא אתה וכל ביתך אל התבה (ו א). בשם הרבנים,¹ כי תיבת נח הוא תיבות ואותיות התורה ותפילה, שיוכל כל אדם להכניס עצמו בכל תיבה מתורה ותפילה, ועל ידי זה יוכל להנצל מכל הסתר. ד</p>	<p>כתיב (משלי ג יח) עין חיים היא למחזיקים בה, יש לפרש על פי המדרש מפ' שלח (במד"ר ז' ו) משל לאחד שהיה גופל לתוך המים, הושיט הקברניט את החבל ואמר לו תפוס החבל הזה בידך ואל תניחהו, שאם תניחהו אין לך חיים, כך צריך להחזיק האדם בעין החיים שלא יניחהו. ה</p>
---	---

3) דרך המלך – פרשת נח, שנת תר"צ, עמ' ח (ר' קנונומוס קלמיש שפירא זי"ע הי"ד)
 לכן איתא בספרי כ"ק א"מ זצ"ל בשם זקני הה"מ זצ"ל מקאזניץ המשל שמי
 שנפצע במלחמה ברגלו לא יעמוד עתה הרבה לחבוש את רגלו כי יכול ח"ו עוד
 להפצע בראשו רק צריך לרוץ הלאה. ובבית-אהרן איתא שהחשבונות שצריך
 האדם לחשוב בדעתו את מצבו הנמוך בגשמיותו אל יחשוב תמיד רק לפעמים,
 היינו כנ"ל כדי שלא ישאר תמיד בשפלותו. וצריך איש ישראל לחשוב איך
 שאני נמצא מ"מ אני ישראל, וד' ית' זכני לומר לפניו ברוך אתה ד' ודרך כל
 המסכים נפרץ לפני פרצה לעמוד נוכח ד' ולאמר לפניו ית' ברוך אתה ד', וע"י
 שמתרומם וממשיך אור עליון ע"ע גם הוא מתהפך לדיוקנא קדושה.

4) פרקי אבות – פרק ג, משנה א

עֲקָבִיא בֶן מִהֶלְלָאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים, וְאִין אַתָּה בָּא לִיְדֵי עֲבֵרָה. דַּע, מֵאִין בָּאתָ
 וְלָאן אַתָּה הוֹלֵךְ וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן...

5) כתבי רמ"מ – עמ' קלב (ר' משה מידנר מסלאנים זי"ע¹)

<p>בשם מרן מקאברין זי"ע. פ"י אם תסתכל ותתבונן בג' דברים אלו, אז מה שתאמר 'אתה' בלשון נוכח לפני הקב"ה, לא תהיה אמירה זו עבירה. דע מאין באת, ווער ביסטו [מי אתה] שיש לך זכיה לומר לפני השי"ת 'אתה'. ולאן אתה הולך, וואו אהין גייט</p>	<p>אוועק דער 'אתה' וואס דו זאגסט [לאן הולך ה'אתה' שהנך מוציא מפיו]. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, רצ"ל קודם שתאמר 'אתה' צריך להתבונן ולעשות דין וחשבון, באיזה כח יכולים לומר 'אתה' בלי דחילו ורחימו ח"ו.</p>
---	---

6) עיני ישראל – "הקב"ה קרוב מכל ורחוק מכל"² (ר' ישראל אליהו וויינטרויב זצ"ל) [1932-2010]

בשיר היחוד שחיבר הקדמון רבינו שמואל אביו של ר' יהודה חסיד (ונאמר בליל יוה"כ) כתוב בלשון זה (בשיר ליום שלישי) ובהיות הכל אתה בכל... ואין מקום דק ממוך נחדל", כלומר שגם "בהיות הכל" שנבראו שמים וארץ וכל צבאם וכל העולמות כולם, "אתה בכל", לא הסתלק מהם הקב"ה אלא שהוא נמצא בכל מקום, ואין מקום דק שנחדל ממציאותו ית', ונמצא שהקב"ה הוא קרוב מכל קרוב דהוא נמצא בכל ממש.

והנה מאידך גיסא יש מקראות מפורשים המורים שהקב"ה מכוון שבתו בשמי השמים, ומגביה לשבת במקום גבוה מעל גבוה, רחוק מאתנו מאוד, ואיך מתקיימים ב' הענינים כאחד?

¹ Rav Moshe Midner of Slonim-Baranowitz, a grandson of the Yesod Ha'avodah and a talmid of Rav Chaim Brisker Soloveitchik. He was mashgiach of Yeshivas Toras Chessed. The chasidim of Slonim used to say of him "From Moshe of Midian up until Moshe Midner, there was none like Moshe." His yahrtzeit is 23rd of Marcheshvan

² עמ' תיח-תיט

והנה במערכת השכל של האדם ישנם ב' כחות, א' כח השכל, שיש לו כושר הבחנה, להבחין בין אמת לשקר, מהי מציאות אמיתית ומהי אחיזת עיניים ובלתי מציאותית, וכן יש לו כושר העמקה, לעמוד על דבר מושכל אפי' שאינו מוחשי נגד עיניו, ב' כח הדמיון, שהוא להיפך, שאין לו כושר הבחנה, אלא תופס את השטח שנפגש עמו, ומחליט על אתר שהוא המציאות האמיתית, דדבר המוחש אצלו ע"י ה' החושים שלו, הוא מציאות קיימת ומוכחת, ואילו מה שאינו מוחש אצלו אינו קיים כלל.

7) רשפי אש – אות ע' (ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע³) [1742-1800]

(ע) אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע ד' אֶת קוֹלִי תַחְנוּנֵי. כִּי הָטָה אֶזְנוֹ לִי (תהלים קסו א). לֹא מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה רְלוּנִי. וְלֹא שׁוֹם דְּבַר הַנֶּאֱחָה שְׁלִי מִמָּה שֶׁשָּׁמַע ד' תְּפִילָתִי. רַק צְמָה שֶׁהָטָה אֶזְנוֹ לִי מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנֹרָא לְשִׁמּוֹעַ תְּפִלַּת הַשָּׁפֵל:

³ תלמיד של רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע